Toiminimiyrittäjän ja henkilö-yhtiön yhtiömiehen verotuksen erityiskysymyksiä

Markku Järvenoja

Tili- ja veropäivät 2010

ERNST & YOUNG
Quality In Everything We Do

Yritystulon jakaminen pääoma- ja ansiotuloon

ERNST & YOUNG
Quality In Everything We Do

Yritystulon pääomatulo-osuus

- Pääomatulo-osuuden laskenta
  - Yritystulosta on pääomatuloa määrä, joka vastaa 20 % vuotuista tuottoa edellisen verovuoden päättyessä elinkeinotoimintaan kuuluneen nettovarallisuuden määrästä
    - Verovuoden pituus vaikuttaa pääomatulo-osuuden suuruuteen
  - Aloittavan yrittäjän ensimmäinen vuosi: nettovarallisuus lasketaan ensimmäisen verovuoden päättyessä laaditun tilinpäätöksen perusteella
- Poikkeukset
  - Pääomatulon määräksi voidaan vaatia 10 % nettovarallisuuden määrästä
  - Verovuodesta 2010 alkaen yrittäjä voi vaatia, ettei hänelle lasketa pääomatulo-osuutta lainkaan
    - Vaatimus ennen toimitettavan verotuksen päättymistä

Yritystulon pääomatulo-osuus

- Yritystulon pääomatulo-osuuden laskentaprosentti voi siis olla: 20 – 10 – 0
  - Alemman pääomatulo-osuusprosentin vaatimuksella ei voi syrjäyttää ns. minimipääomatulo-osuussäännöstä eli käyttöomaisuusosakkeiden tai –kiinteistön luovutusvoiton verottamista pääomatulona
  - Pääomatuloprosentin valinta on verovuosittaista
  - Valintaa tehtäessä on otettava huomioon yrittäjän muut tulot, yritystulon suuruus yms. tekijöitä, jolloin valinta voi vaihdella vuosittain
  - Valintamahdollisuus koskee myös yrittäjäpuolisoita
    - Valinta koskee yritystulon verotusta

Elinkeinotoiminnan nettovarallisuus

- Elinkeinotoimintaan liittyvien varojen ja velkojen erotus
  - Kirjanpitokirjaus ei ratkaiseva
- VAVL 15.3 §
  - Korkotulon lähdeverolain tarkoittamat pankkitalletukset ja joukkovelkakirjalainat eivät ole elinkeinotoiminnan varoja
- Varojen luonteen muuntaminen
  - KHO 2007 T 1670: apteekkiliikkeen sijoitukset sijoitusrahastoosuuksiin
    - Eivät olleet elinkeinotoiminnan varoja
    - Päätöksen perustelut syytä lukea tarkkaan, koska päätöksen perusteella ei voida tehdä yksiselitteistä tulkintaa, että sijoitusrahastoosuudet eivät voi olla toiminimen varoja

ERNST & YOUNG
Quality In Everything We Do

Elinkeinotoiminnan nettovarallisuus

- Osittaiskäyttöinen omaisuus
  - EVL 53 §: hyödykkeen käyttäminen pääasiallisesti elinkeinotoiminnassa merkitsee sen kuulumista elinkeinotoiminnan varoihin
  - Osittaiskäyttöinen omaisuus ei kuulu lainkaan elinkeinotoiminnan varoihin
  - KHO 1998 T 3248: asunto-osakkeet lääkäritoiminnassa
  - EVL 53 §:n säännös pääomatuloverotuksen pääsäännön vastainen

ERNST & YOUNG
Quality In Everything We Do

Tulo-osuudet henkilö-yhtiöissä ja vaikuttamis-mahdollisuudet yhtiö-sopimuksella

Tulo-osuuden määräytyminen

- Yhtiösopimuksessa sovitaan voitto-osuuksista
  - Yhtiömiehillä laaja sopimusvapaus osuuksien määräämisessä
  - Osuudet voidaan määrätä esimerkiksi murto-osuuksien, prosenttiosuuksien, työpanoksen, pääomapanoksen, yhtiöpanoksen jne. mukaisesti
- Voitto-osuudet ovat tulo-osuuksien määräytymisen perusteena
  - Verotuksessa harvoin poiketaan yhtiömiesten sopimista osuuksista

Tulo-osuuden määräytyminen

- Kommandiittiyhtiön äänetön yhtiömies
  - Yleisin voitto-osuuden määrä on korkokannan mukaan laskettu voitto-osuus
  - Äänettömän voitto-osuus voidaan määrätä samoin perustein kuin vastuunalaisen yhtiömiehen voitto-osuus
  - Äänettömän voitto-osuus verotetaan hänen tulonaan, vaikka ei olisikaan nostanut osuuttaan, kun osuudet sovittu samoilla periaatteilla kaikkien yhtiömiesten osalta
- Yhtiömiehillä erityyppinen panos
  - Pääoma- ja työpanoksen yhteensovittaminen

ERNST & YOUNG
Quality In Everything We Do

Tulo-osuuden määräytyminen

- Yhtiösopimuksen muuttaminen
  - Kirjallinen tai suullinen sopimuksen muuttaminen hyväksytään verotuksessa, jos perusteena yhtiömiesten tahdon mukainen muutos ja vastaa myös tosiasiallista voitonjakoa
  - Muutos hyväksytty myös tilikauden päättymisen jälkeen
    - KHO 2000 T 1989
    - Läänin- ja hallinto-oikeuskäytännössä myös usein hyväksytty

ERNST & YOUNG
Quality In Everything We Do

Yhtiömiehen oman pääoman merkitys verotuksessa

Oman pääoman vaikutukset

- Säännöstaso
  - Yhtiötasolla
    - Korkojen vähennysoikeus
  - Yhtiömiestasolla
    - Yhtiöosuuden luovutus
- Oikeuskäytäntö
  - Yhtiötaso
    - Yhtiömuodon muutos
  - Yhtiömiestaso
    - Yhtiömuodon muutos
- Keskeinen tekijä joko yhtiön tai yhtiömiehen negatiivinen oma pääoma

Yhtiöosuuden luovutus

- Positiivinen oma pääoma
  - Yhtiöosuuden hankintamenon sidonnaisuus yhtiömiehen osuuteen yhtiön omasta pääomasta
    - Hankintamenoa ovat sekä pääomapanos että nostamattomat voittovarat
    - Hankintamenoon kuuluvat myös luovutustilikauden aikana kertyneet voittovarat
  - Yhtiöosuuden hankintameno on nolla, jos yhtiömiehen osuus omasta pääomasta on negatiivinen
- Negatiivinen oma pääoma
  - Jos negatiivisuus aiheutunut yksityisotoista, se lisätään yhtiöosuuden luovutusvoittoon

Yhtiöosuuden luovutus

- Negatiivisuus ja uuden yhtiömiehen liittyminen yhtiöön
  - KHO 2005:68
    - Vastuunalaisen yhtiömiehen osuus pieneni uuden yhtiömiehen liittyessä yhtiöön
    - Vastuunalaisella yhtiömiehellä negatiivinen oman pääoman osuus
    - Yhtiömiehen katsottiin luovuttaneen osan yhtiöosuudestaan
    - Suhteellinen osa negatiivisuudesta lisättiin luovutusvoittoon
  - Yhtiömies ei luovuttanut yhtiöosuuttaan erillisellä luovutustoimella yhtiöön liittyneelle yhtiömiehelle
    - Keskeinen tekijä yhtiömiehen oman pääoman negatiivisuus

Yritysmuodon muutokset

- Yhtiömiehellä positiivinen oman pääoman osuus
  - Yhtiömies voi nostaa yksityisottoina osuuttaan, koska kysymyksessä on realisoituneen tulon nostaminen
  - Yhtiömies voi muuntaa oman pääoman osuuttaan yhtiön velaksi hänelle
  - Yhtiömies voi jättää yhtiöön omaa pääomaa ja osakepääomaan kirjattavan määrän ylittävän osan kirjata sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon (SVOP-rahasto)

Yritysmuodon muutokset

- Yhtiömiehellä negatiivinen oman pääoman osuus
  - KHO 2000:50
  - KHO 2004:19
  - KHO 2007:63
  - Onko yhtiömies nostanut yksityisottona realisoitumatonta tuloa, joka olisi verotettava yhtiömiehen saamana peiteltynä osinkona?
  - Muutostilikauden voitto-osuuden ylittävät yksityisotot aiheuttavat peitellyn osingon riskin
  - Peitellyn osingon verotus edellyttää voittovarojen keinotekoista tyhjentämistä muutostilikaudella

Yrityksen ja omistajan väliset oikeustoimet verotuksessa

ERNST & YOUNG
Quality In Everything We Do

Toiminimi

- Yritys ja yrittäjä eivät voi tehdä keskenään oikeustoimia
  - Vuokraus, kauppa, palkka tms.
  - Vähennyskelpoista palkanmaksua rajoitettu puolisolle ja alle 14-vuotiaalle lapselle
  - Jos puoliso ei ole mukana yritystoiminnassa, puolison ja yrittäjän välillä voi olla oikeustoimia, joiden kulut vähennyskelpoisia yritystulosta
  - EVL 51 a §: tulolähdesiirrot

ERNST & YOUNG
Quality In Everything We Do

Henkilöyhtiöt

- Yhtiön ja yhtiömiehen välillä voidaan tehdä oikeustoimia
- Hinnoitteluperiaate EVL 51b §:n perusteella: käypä arvo
- Käyvästä arvosta poikkeaminen: vähennyskelvotonta voitonjakoa
- Verosuunnittelunäkökulma
  - Palkanmaksu ei osakasverotusjärjestelmässä yleensä järkevää
  - Vuokraus yms. toimet, joiden perusteella maksettavat korvaukset verotetaan yhtiömiehen pääomatulona, järkeviä, kun muutoin tulo verotettaisiin ansiotulona

Yhteystiedot

Markku Järvenoja
Executive Director
Business Tax Services

Ernst & Young Oy
Elielinaukio 5 B
00100 Helsinki

GSM 040 500 6658
Puhelin 0207 280 190
Faksi 0207 280 199

markku.jarvenoja@fi.ey.com
www.ey.com/fi